

ФІЛОСОФІЯ ПОКАРАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Сошко А. А., *учень*

Конотопська спеціалізована школа I – III ст. № 3

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування можливості ефективного призначення позбавлення волі на сучасному етапі.

Об'єкт досліджень – інститут позбавлення волі.

Предмет дослідження – кримінологічні, кримінально-правові і кримінально-виконавчі аспекти кримінального покарання у вигляді позбавлення волі.

Методологічна основа дослідження: діалектичний, формально-логічний, історико-порівняльний та статистичний методи, формально-юридичний аналіз норм чинного законодавства.

Питання ефективності кримінального покарання, його відповідності системі загальнолюдських цінностей на всіх етапах розвитку суспільства завжди було в центрі уваги політиків, юристів, філософів, духовенства.

За час існування цивілізації покарання еволюціонувало від смертної кари до довічного позбавлення волі, від кровної помсти до гуманізації покарання.

У XVIII – XIX ст., за часів Просвітництва, юристи Ч. Беккарія, Ф. Вольтер, Л. Фейєрбах, Ш. Монтеск'є та ін. обґрунтували принципи раціонального узгодження міри покарання і сформулювали тезу про те, що покарання має слугувати не тільки праву і справедливості загалом, а й самому злочинцеві як правовому суб'єкту.

Саме філософам доби Просвітництва ми завдячуємо обґрунтуванням більшості принципів сучасного кримінального права.

Представники соціологічної школи кримінального права Ф. Ліст, Ван-Гаммель та ін. намагалися поєднати позитивістські підходи до пояснення сутності злочину і покарання та їхніх соціальних наслідків із гуманістичними принципами філософії Просвітництва.

XX століття пройшло під знаком протистояння інституту смертної кари та інституту позбавлення волі, а іноді й при певному симбіозі обох різновидів цих покарань щодо власного народу.

Єдиним правильним і об'єктивно обумовленим напрямком розвитку суспільства є його прагнення до скасування смертної кари. В теперішній час в середньому одна країна в рік скасовує її *de jure*.

22 лютого 2000 р. Україна повністю скасовує смертну кару.

Позбавлення волі має не тільки карати, а й виправляти засудженого та попереджувати нові злочини. Проте різниця між теорією та практикою настільки разюча, що це породжує недовіру до діяльності кримінально-виконавчих установ та сумніви щодо питання, чи залишати позбавлення волі одним із провідних покарань.

Україна повідає 3 місце після Росії та США за кількістю засуджених до позбавлення волі на 10 тис. населення.

Навантаження на одного працівника кримінально-виконавчої системи в Україні становить 3,9 засуджених (при європейському нормативі – 2 засуджених).

Застосування позбавлення волі може зумовити настання в засудженого незворотних психічних змін, відбуття покарання засуджених потребує поліпшення, через що страждає позитивний потенціал цього покарання.

В час становлення демократичного суспільства слід вдосконалювати інститут умовно-дострокового звільнення від покарання і якомога частіше замість позбавлення волі застосовувати обмеження волі чи громадські роботи.

Керівник: Олех А. П., *учитель-методист*